אבל הלכה כרבי אליעזר. איזו היא בתולה כל שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשאת, מעוברת משיודע עוברה, מניקה עד שתגמול את בנה, נתנה בנה למניקה, גמלתו, או מת, ר"מ אומר מטמאה מעת לעת וחכ"א דיה שעתה, איזו היא זקנה כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה. רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש עונות דיה שעתה, רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות דיין שעתן. ובמה (א) אמרו דיה שעתה בראייה ראשונה אבל בשניה מטמאה מעת לעת, ואם ראתה הראשונה מאונס אף השניה דיה שעתה:

גמ' תניא אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע אתה לא שמעת (ב) ואני שמעתי אתה לא שמעת אלא אחת ואני שמעתי (הרבה) אין אומרים למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד אלא למי שראהו, כל ימיו של רבי אליעזר היו עושין כרבי יהושע, לאחר פטירתו של רבי אליעזר החזיר רבי יהושע את הדבר ליושנו. כרבי אליעזר בחייו מ"ט לא? משום דרבי אליעזר שמותי הוא, וסברי אי עבדינן כוותיה בחדא עבדינן כוותיה באחרנייתא, ומשום כבודו דר"א לא מצינן מחינן בהו, לאחר פטירתו של ר"א דמצינו מחינן בהו החזיר את הדבר ליושנו. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בארבעה. בחדא דאמרן, איך המקשה כמה תשפה ותהא זבה? מעת לעת דברי ר"א והלכה כדבריו. איך הזב והזבה שבדקו עצמן: יום ראשון ומצאו טהור, יום שביעי ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה, רבי יהושע אומר אין להן אלא יום הראשון ויום השביעי בלבד רבי עקיבא אומר אין להם אלא יום שביעי בלבד ותניא ר"ש ורבי יוסי אומרים נראין דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע ודברי ר"ע מדברי כולן אבל הלכה כר' אליעזר. איך דתנן אחורי כלים שנטמאו במשקין ר' אליעזר אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין: מטמאין את המשקין ואפילו דחולין, ואין פוסלין את האוכלין ואפילו דתרומה, רבי יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלין, א"ר יהושע ק"ו: ומה טבול יום שאין מטמא משקה חולין, פוסל אוכלי תרומה, אחורי כלים שמטמא משקה חולין אינו דין שפוסל אוכלי תרומה ורבי אליעזר אחורי כלים דרבנן, וטבול יום דאורייתא, ודרבנן מדאורייתא לא עבדינן קל וחומר דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור גזרה משום משקין דזב וזבה, משקין דעלולין לקבל טומאה גזרו בהו רבנן, אוכלין דאין עלולין לקבל טומאה לא גזרו בהו רבנן, ומאי שנא אחורי כלים דנקט? משום דקילי (א) דתנן כלי שנטמא מאחוריו במשקין אחוריו טמא תוכו אזנו אוגנו ידיו טהורין, נטמא תוכו, כולו טמא, מאי קמ"ל שמואל, בכולהו תנן הלכתא וכי תימא אחורי כלים קמ"ל דלא תנן, ולימא הלכה כר"א באחורי כלים אלא הא קמ"ל (ב) שאין למדין הלכה מפי תלמוד, ותו ליכא והאיכא דתנן (ג) ר"א אומר מלמדין

א) כתובות נב. בכורות לח: תוספתא כבב כלים פ"א מ"ז ב) ב"ב קל: ע"ש ג) [יבמות קג.]

מתני' וחכ"א דיה שעתה · עד כ"ד חדש שהוא זמן הנקת התינוק ובגמרא מפרש טעמא : **שעברו עליה** · שלא ראתה : **שלש עונות** · מפרש לה בגמרא : **סמוך לזקנתה** · מפרש בגמרא : **כל אשה** · וה"ה ילדה : **מעוברת ומניקה כו'** · אבל לא עברו עליה לא ופליג אדרבי אליעזר ואת"ק דאמר לעיל מעוברת דיה שעתה משיודע העובר ומניקה משנולד : **בראייה ראשונה** · שראתה הבתולה או המעוברת או הזקנה לאחר שלש עונות: **אבל בשנייה מטמאה מעת לעת** · שהרי חזרה לקדמותה להיות דמים מצויים בה : **גמ' אין אומרים למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד** · שראה : **שמותי** · לשון שמתא שהרי ברכוהו כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף נט:) הלכך לא עבדינן כוותיה באחרנייתא : **דמצינן מחינן בהו** · אי עבדי כוותיה באחרנייתא : **המקשה** · מחמת ולד בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה וקשתה שלשה ימים רצופין ובכל יום ראתה דם וקי"ל דאינה זבה מחמת שלשה ימי קושי ליטען שבעה נקיים וקרבן דכתיב כי יזוב זוב דמה ודרשינן בבנות כותים דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ואם שפתה מן הצער שעמדה בלא צער לאחר השלשה ימים וילדה נתגלה הדבר למפרע שלא בא הדם מחמת הולד והרי היא יולדת בזוב וצריכה שבעה נקיים לבד ימי טומאת לידה וצריכה שני קרבנות אחד לזוב ואחד ללידה : **וכמה תשפה** · תעמוד ותנוח מצערה לאחר השלשה של קושי ותהא זבה למפרע מחמת הקושי : **מעת לעת** · אם שפתה מתחלת היום זה עד כעת מחר איכא למימר דלאו משום ולד הוא וקרינן ביה כי יזוב זוב דמה ופליג ר' יהושע עליה בפרק בנות כותים : **שבדקו עצמן** · כשפסקו מזובן הוצרכו לספור שבעה נקיים בלא ראייה כדכתיב וספר לו וגו' ובדקו עצמן ראשון ושביעי ושאר חמשה ימים שבינתיים לא בדקו : **בחזקת טהרה** · הואיל ותחלתו וסופו בטהרה וטובל לערב של שביעי : **אלא ראשון ושביעי** · וצריכין למנות עוד חמשה ימים דחיישינן שמא ראו בינתיים ומיהו אי הוה ידעה בהו שראתה בינתיים סתרה לנקיות הראשון דרחמנא אמר (ויקרא טו) ואחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת בינתיים אבל השתא תשלח היא ומונה לסירוגין : **אלא יום שביעי בלבד** · דשמא ראתה ימים שבינתיים וסתרה את טהרת יום הראשון דכולהו נקיים בעינן דכתיב ואחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת בינתיים : **מדברי ר' יהושע** · שר"א השוה מדותיו דקסבר כיון דתחלתן וסופן בטהרה מחזקינן נמי לאמצעיים בטהרה אבל רבי יהושע כיון דלאמצעיים חיש לטומאה נסתרה טהרת יום ראשון : **אחורי כלים** · דאמרינן לקמן אחורים טמאין ותוכו טהור דטומאת משקין לטמא כלים דרבנן והכי הוא דגזור שלא יטמא תוכו בנגיעת אחוריו וטעמא מפרש בבכורות עבדו רבנן היכרא בהך טומאה דלידעו אינשי דמדרבנן היא ולא נשרוף עליה תרומה וקדשים : **שנטמאו במשקין** · ומשקין בסרך והוו ראשונים ולא מטמו כלים מדאורייתא אלא אב הטומאה ורבנן הוא דגזור : **מטמאין את המשקין** · מדרבנן דכיון דעלולין לקבל טומאה מיטמו בכל דהו להיות ראשונים ויפסלו את השני בחולין : **ואין פוסלין את האוכלין** · רבותא קתני דאפילו מפסל לא פסלי כדמפרש טעמא ואזיל : **טבול יום שני הוא** · ואינו מטמא משקה חולין דקי"ל כל הפוסל את התרומה מטמא משקה להיות תחלה חוץ מטבול יום וטעמא מפרש (א) בפ"ק דשבת (דף יד:) : **אחורי כלים** · בטומאת משקין דרבנן דכלי אינו מקבל טומאה מדאורייתא אלא מאב הטומאה בפ"ק דפסחים (דף יח:) : **וטבול יום** · לפסול אוכלי תרומה דאורייתא כדקיימא לן טבל ועלה אוכל במעשר כו' ומקרא נפקא לן ביבמות (דף עה:) ואפילו בנגיעה : **משום משקה זב וזבה** · רוקן ומימי רגליו שהן אבות הטומאה כדכתיב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב וגו' : **ומ"ש אחורי כלים דנקט** · לינקוט תוכי כלים וכגון דנגעו משקין טמאין לתוכו והוו נמי דרבנן : **משום דקילי** · אבל תוכי כלים כיון דאחמירו בהו רבנן כדקתני נטמא תוכו כולו טמא מודה רבי אליעזר שפוסלין את האוכלין : **הא קמ"ל** · מדאיצטריך למימר להו הלכה שמע מינה דאין למדין הלכה מפי תלמוד מתוך המשנה וברייתא ששנויה בהן הלכה כפלוני אין למדין מהן שהאמוראים האחרונים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה אבל הראשונים לא דקדקו איש בדברי חבירו אלא כל אחד מה ששמע מרבו מלמדה לתלמידו שמועה כמו שהיא והיא היתה נקראת משנה וברייתא והיה נותן לבו לתת טעם לשמועתו זה נותן טעם לדבריו וזה נותן בה טעם אחר כדאמר (שבת דף סג.) ליגמר איניש והדר ליסבר ואותה סברא היתה נקראת תלמוד בימי התנאים ומשנה ששנויה בה פסק הלכה, מסברת תלמוד שלהן נשנית ואין למדין הימנה :

א) [צ"ל בפ"ק דפסחים]

שמותי הוא · פירש"י שברכוהו וקשה דמסתמא לא היה מזכיר לשון שמתא ובמעשה גופיה דפרק הזהב (ב"מ דף נט:) אינו מזכיר אלא לשון ברכה ופירש ר"ת ורשב"ם דשמותי הוא היינו דהוה מתלמידי שמאי וכן איתא בירושלמי *פרק קמא דתרומות דתנן סאה של תרומה טמאה שנפלה לתוך מאה של תרומה טהורה ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין לאחר שהודו א"ר אליעזר תירום ותשרף מי הודה למי וקאמר ב"ש לב"ה א"ר אסי מתניתין אמרה כן לאחר שהודו אמר ר' אליעזר יתרום ותרום ותשרף ורבי אליעזר לאו שמותי הוה בתמיה וכן מפרש בהלכה ביאה דרבי מכיר* :

רבי אליעזר אומר הרי היא בחזקת טהרה · מכאן משמע אשה שספרה ז' נקיים ובדקה יום ראשון ויום ז' ומצאה טהורה דחשיב ספירה רק שבדקה עצמה יום שפסקה בו לערב והפסיקה בטהרה ודוקא יום ז' אבל יום ח' לא ומיהו לכתחלה [לא מהני] וצריכה לבדוק בכל יום :

משום דקילי · אבל תוך כלי פוסל אוכלין דתרומה משום דהוי מי"ח דבר (שבת יג:) האוכלין והכלים שנטמאו במשקין :

ועל

*) קשה כו' דאליבא דבלאו הכי מגלחין (דף טו:) ליבעיא לן מנודה מהו בתפילין תיקו ור' אליעזר היה מניח תפילין כדאמר בסוף פ' ד' מיתות (דף סח.) ואין לומר דלא הם נידוי דלא תנן מנמלין · *) פסק · גי' :

תוספי הרא"ש

ר' אליעזר שמותי הוא · פרש"י ברכוהו ול"נ להזכיר עליו לשון שמתא דבשעת מעשה לא קאמר אלא ברכוהו · ועוד ניחא הכא דלא בעי למיעבד כוותיה משום דאיירי בטהרות ועל עסק טהרות ברכוהו וחיישי דלא אתי למיעבד כוותיה באחרנייתא דטהרות · אבל בריש רבי אליעזר דמילה גבי מכשירי מילה דקאמר רבי אליעזר שדוחין את השבת וקאמר התם פעם אחת שכחו ולא הביאו כו' ופריך והיכי עביד כר' אליעזר הרא דר' אליעזר שמותי הוא ומה בכך וכי בשביל זה לא יהא הלכה כמותו בשום מקום · תראה כפי' הערוך דשמותי מתלמידי בית שמאי כדאיתא בירושלמי פ"ה דמסכת תרומה גבי סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה דמוכח התם דהודו ב"ש לב"ה משום דרבי אליעזר שמותי הוא וקתני דר' אליעזר אומר הירום ותישרף כדברי ב"ה · והכי איתא נמי במסכתא יו"ט דירושלמי פ"ב ואע"פ שהיה מתלמידי ריב"ז כדאיתא במסכת אבות ורבן יוחנן [בן זכאי] מתלמידי ב"ה היה כדאיתא פרק יש נוחלין קים ליה לתלמודא דבכל דבריו קאי כב"ש ואת"ל מאי נפקא ליה מינה לר' יהושע אי עביד כוותיה באחרנייתא הא איהו דקאמר אין משגיחין בבת קול · ואמרינן סוף פ"ק דיבמות דלמ"ד אין משגיחין בבת קול הרוצה לעשות כבית שמאי עושה · וי"ל דס"ם קסבר ר' יהושע הלכה כבית הלל משום דבית הלל רובא · אע"ג דב"ש מחדדי טפי: **חדא הא** · ואע"ג דר' יהושע לא פליג עליה אצטריך למיפסק הלכתא כוותיה לאפוקי מר' דוסא דפליג עליה ואמר כל אשה שיש לה ווסת דיה שעתה ומוכח לעיל דפליגי ומיהו קשה דבכולי פרקין ופרק כל היד מוכח דהלכה כר' דוסא · ונראה דאתא לאפוקי מדר' אליעזר דמתני' ואמר כל האשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה · ור' יוסי דמתני' דאמר מעוברת ומניקה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה · ואפשר ר' דוסא ות"ק דידיה לא פליגי דת"ק איירי בד' נשים דמחמת סילוק דמים דיין שעתן אף שלא בשעת וסתן ולא פליג אהא דאורח בזמנו בא · ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי והא דקאמר לעיל דרבנן פליגי עליה דר' דוסא · רבנן אחריתי נינהו דכיון דקתני בברייתא ר' דוסא אומר מכלל דרבנן פליגי עליה : **המקשה** כמה תשפה ותהא זבה · כתני' דפ' בנות כותיים הוה מצי לאיתויי אלא

תוספי הרא"ש

דניחא ליה לאיתויי ברייתא משום דקתני בה והלכה כדבריו · כבאחרנייתא : **הזב** והזבה שבדקו עצמן כו' הרי אלו בחזקת טהרה · והלכה כדבריו · ולקמן פליגי בה רב ור' חנינא אי אמרינן תחלתן אע"פ שאין סופן · סופן אע"פ שאין תחלתן · ומיהו לכתחלה צריך בדיקה כל שבעה · ולא מיקרי בדיקה אלא בהכנסת חורין וסדקין · ואידך מיקרי קנוח כדפירשתי לעיל · והנשים שסומכות על שמעיינות בחלוקיהן ואין מוצאות בו כתם לאו שפיר עבדין : **רבי יהושע** אומר אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי תראה דר' יהושע סבר כר' אליעזר דלא בעי ספורי' לפנינו ומדרבנן קאמר מדאוקמי' לקמן בפ' המפלת שמעתתא דפועה כר' עקיבא · דסבר דבעינן ספורים לפנינו ולא מוקי לה כר' יהושע : **ורבנן** מדאורייתא לא אמרינן ק"ו · וא"ת תיליף ק"ו מטמאת לעת דהוי נמי דרבנן · להחוא לישנא דאמרי' לעיל אפילו לתרומה · ואין לומר מה לטמאת לעת שכן עושה משכב ומושב · איכא למימר תוכי כלים יוכיחו דאין עושין משכב ופוסל אוכלי תרומה · ואפשר לומר דמעת לעת נמי מטמא משקה חולין משום דקי"ל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה · ור"ם תירץ דאיכא למפרך מה למעת לעת דאיכא ספק טומאה דאורייתא דדלמא אתא דם לבית החיצון ונראה לי דלא קשה דהכי איכא דאין למדין דברי סופרים מדברי תורה הכי נמי אין למדין דברי [סופרים] (תורה) מדברי סופרים והכי תנן במסכת ידים בפ' ג' היד מטמאה את חברתה דברי ר' יהושע וחכמים אומרים אין שני עושה שני · אמר להן והלא כתבי הקדש מטמאין את הידים אמר לו אין דנין דברי תורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מדברי תורה ולא דברי סופרים מדברי סופרים · וכן כתב ר"ם דמילי דרבנן ממילי דרבנן לא ילפינן מק"ו דאם לא כן לא תמצא שום חלוק בדבריהם דליכא למיפרך משום דאמרינן היא נופה גזירה דכי פרכת מה לדברי פלוני יצא בו דין איכא למימר היא נופה תיתי אלא ודאי בכל דבר גזרו לפי הנראה בעיניהם לצורך סייג ואין ללמוד זה מזה אע"ג דבפ"ק דעירובין קאמר ומה הצד שאינה ניתרת בלחי וקורה ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ כו' אע"ג דכולהו מדרבנן · י"ל דהתם דמספקא ליה לתלמודא היכי תקון מעיקרא עביד שפיר ק"ו דהכי והכי תקון מכח ק"ו אבל ר' אליעזר היה מקובל דהכי תקון הלכך כי היכי דבדאורייתא מדאורייתא לא עבדינן ק"ו הכי נמי מדרבנן אדרבנן לא עבדי ק"ו לסתור קבלתו: ומאי שנא אחורי כלים דנקט משום דקילי אבל תוך כלים דחמירי מודה כ"ע דפוסל אוכלי תרומה דמי"ח דבר הוא בפ"ק דשבת האוכלים והכלים שנטמאו במשקין :

בסדר

עירובין סו: [ושם הגירסא רבי אלעזר וכן עיקר וכן צ"ל בסוגיא לקמן]

הגהות הב"ח

(א) במשנה ובמה אמרו דיה שעתה : (ב) גמ' ואני שמעתי אתה לא שמעת אלא אחת ואני שמעתי (הרבה) תו"מ וג"כ ס"א הרבה :

[לקמן דף נו:]

שבת קנ:

---

*) [ועי' תוס' ב"מ נט: ד"ה וקרע ובתוס' מו"ק טו. ד"ה לא האהרת]

מו א מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הלכה ה ופ"ד מהל' משכב ומושב הלכה ה סמג לאוין קיא:

מז ב מיי' פ"ט מהלכות איסורי ביאה הלכה ד ופ"ד מהל' משכב ומושב הלכה ה סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפט סעיף ג:

מח ג ד מיי' שם סמג שם טוש"ע שם:

[תוס' בכתובות: ד"ה דל"ל כו' וכן בתוס' שם ד"ה שמותי]

מט ה מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הלכה ... ופ"ד מהל' משכב ומושב הלכה ה סמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף כח:

נ ו מיי' פ"ד מהלכות משכב ומושב הלכה ה והלכה ה ופ"י ...:

נא ז מיי' פ"ז מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ה:

נב ח מיי' שם הלכה ה:

נג ט מיי' שם הלכה ה והלכה ד:

נד י כ מיי' שם הלכה ה והלכה ה:

נה ל מיי' שם הלכה ה:

נו מ נ מיי' שם הלכה ג:

טהרות פ"ח מ"ז

הגהות מהר"ב רנשבורג א] גמ' אלא הא קמ"ל שאין למדין הלכה מפי תלמוד · ע"כ וכתב הרשב"א בתשובה סי' של"ה דהיינו דוקא כהאי גוונא נגד הכלל שבידינו אבל בהאי סוגי' כללים האמור בגמרא אי למידין הלכה מפי משנה וברייתא :

מבנה
ד' הנשים דר"א
דין שעתן

נושא/מבנה (דף ח:)
I II
דבי שמואל
ורבא(גניבה)
"הלכה כר"א בארבע
במשנה הגמ'
תשאל "ותו
ליכא"
△
ד' מקרים
שאמרנן כר"א

נושא
הגמ' מקשה על הא דאמר
שמואל דהלכה כר"א
רק בד' מקומות
מבנה
⋈
סימון המיוחד
[הבנה] ב' מקורות
עבור המשך הגמ'